

פרוטוקול מס' 255
מישיבת ועדת חוקה חוק ומשפט
תל-אביב, י' בכסלו תשל"ג - 16.11.72

נכחו: חברי הועדה:
י. גולדשמידט - יו"ר
א. אנקוריון
ר. ארזי
י. ארידור
מ. ביבי
מ. בן-פורת
ש. פרידמן

מוזמנים:
גב' קרפ - משרד המשפטים
ר. בודסקי - הנהלת בתי המשפט
בריטנפלד - משטרת ישראל
רוזנבוים - " "

מזכירת הועדה: ר. מלחי

רשמה: ע. שבץ

סדר היום: חוק דיני עונשין (דרכי ענישה)
(תיקון מס' 2), תשל"ב-1971

היו"ר מ. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את האורחים - את מר בודסקי מהנהלת בתי המשפט וסגן ניצב רוזנבוים בא-כוח היועץ המשפטי של הממשלה.

לפי הצעת ח"כ ארידור בקשנו להזמין את באי-כוח שתי הזרועות האלו, אשר מעורבים במטרייה שהחוק הזה בא לשפר את מצבם, לקדם אותם - דהיינו, דרכי ההוצאה לפועל וכל הכרוך עם זיהוי האנשים וחובותיהם. בודאי נאמר לכם מה הדברים שאנחנו מבקשים לשמוע. ונתחיל ממר בודסקי מהנהלת בתי המשפט.

עו"ד ר. בודסקי: אצטרך לפרט קצת סטטיסטיקה, על פקודות מאסר. אין אצלנו סטטיסטיקה, אוכל לפרט באופן כללי כדי שתקבלו תמונה מה לוחץ עלינו - העקיפה של פסקי הדין על כל המשתמע מכך, שפסק הדין תהיה לו משמעות.

בשנה העברה הוצאו 90 אלף פקודות מאסר. החלוקה ביניהן היא יותר אינטואיטיבית מאשר בדוקה - כ-50 אלף על ידי בתי המשפט לתעבורה, 30 אלף בתי המשפט העירוניים, וכ-10 אלפים על ידי בתי המשפט השלום והמחוזי. בבתי המשפט השלום והמחוזי - ברוב המקרים הנאשמים משלמים מיד את הקנס, פרט למספר מקרים שהקנס מתפצל על ידי השופט לשיעורים, או שנותן דחייה לתשלום הקנה. ואם הקנס לא משולם - מוציאים לפועל את פקודת המאסר, אם לא שילם את הקנס או אחד התשלומים.

בתי המשפט העירוניים מוציאים 90% של פקודות המאסר בהעדר הנאשם - זה בנושא מדחוננים, סניטציה, עישון בקול-נוע, וחלק קטן מתיקי רוכלות שנשפטים בהעדרם.

ח"כ ש. פרידמן: מה הם סדרי הגודל של הסכומים עליהם מדובר?

עו"ד ר. בודסקי: בנושא המדחוננים - זה בסביבות 30 לירות; סניטציה - בסביבות 60 לירות; תיקי רוכלות - בסביבות 120 לירות; עישון בקול-נוע - 60 לירות.

הקנסות המוטלים בבתי משפט השלום - לא יכולים לעלות על 3000 לירות; בבתי משפט המחוזיים הקנסות יותר גבוהים, זה בנושאי מס הכנסה, שם מופיעות חברות.

הבעיה שלנו היא בתי משפט לתעבורה, זה לוחץ עלינו כרגע, זה כ-50 אלף מקרים. השנה היו 110 אלף תיקי תעבורה, למעט תאונות. השנה, לאור כמות התוקים שהיו עד כה - צפויים כ-120 אלף תיקים.

בשטח התעבורה, הוכנס תיקון בחקנות התעבורה 1970 שאיפשר לעכב רשיון נהיגה עכב אי-תשלום קנס. נהג שלא שילם את הקנס שהוטל עליו - רשיון הרכב שלו לא יחודש. וזה במידה שיודעים מי הנהג. הבעיה היא עם דו"חות ההדבקה, במקרה של חנייה במקום אסור, אז לא ידוע מספר רשיון הנהיגה. מחודש אפריל נוכל להתגבר גם על ענין ההדבקות ולעכב את רשיון הרכב. אז מוציאים עיכובים במקום פקודות מאסר, פרט למקרים של הולכי רגל או רוכבי אופניים.

הבעיה כעת היא לגבי תוספת הפיגור על הקנס. נהג שעובר עבירה היום ונשלחת לו הודעה לשם קנס, הוא יודע עד חידוש הנהיגה יעברו עוד שנתיים ובינתיים הוא מחכה בשקט, אין דבר שידרבן אותו.

מר רוזנבוים: הבאתי קצת חומר נוסף על הרכב הקנסות, וזה

מתוך דו"ח של מבקר המדינה, שעשה אצלו בדיקה,

כי אנחנו איננו רושמים את הפקודות, אין לנו סטטיסטיקה על הנושא. אבל מבקר המדינה, במסגרת הבדיקות שלו, עשה בדיקה מדגמית לחלוטין, הוא החיחס לסך הכל 699 פקודות, זה פחות מ-1%, אשר נלקחו מתל-אביב ומ-4 יחידות כפריות - נחניה, נצרת ו-2 מקומות יותר קטנים. אבל הבעיה העיקרית היא תל-אביב:

440 מהקנסות היו בין 21 ל-50 לירות; 85 - בין 51

ל-100 לירות; 60 - בין 101 ל-500 לירות; 4 - מ-500 לירות ומעלה;

192 - מ-11 עד 20 לירות; לגבי 53 הוא הגיע למסקנה שזה בלתי ידוע;

21 דו"חות מ-1 עד 10 לירות

מבקר המדינה עשה את הבדיקה הזאת למטרה אחרת - הוא רצה לדעת כמה עולה למדינה הוצאה לפועל, מה משקיעה המדינה עד שמישהו משלם 30 - 20 לירום התברר כי המדינה מוציאה על זה יותר מכפי שזה מכנים.

עו"ד ר. בודסקי: אשר לסדרי הגודל הכספיים - עיכובי רשיונות נהיגה, מספטמבר 1971 עד 1972, השנה הראשונה להפעלה - היו 34,667 עיכובים. שולמו עד עתה 13,181, האחרים - עם חידוש הרשיון. 34 אלף המקרים - זה מגיע לסכום של 2,213,000 לירות. 13 אלף המקרים בעדם שולם הקנס - 900,000 לירות.

כרגע אנחנו גם מתכוונים לחזור אחורה לגבי דוח"ות ההדבקה. עד אפריל 1972 לא היה מספר הרכב לפיו יכלו לאתר את האיש. מדובר על כ-50 אלף מקרים בסכום של כ-3 מיליון לירות פיגורים בתשלום קנסות.

ח"כ י. ארידור: נשארים בתי המשפט העירוניים. מה הן שם העכירות זה עיסוק ללא רשיון?

עו"ד ר. בודסקי: זה עישון בקול-נוע, רוכלות, סניטציה ונפגעים.

ח"כ י. ארידור: באותם המקרים שקונסים אדם שיש לו רשיון, האם אי-אפשר לעכב חידוש הרשיון, כפי שעושים לגבי תעבורה?

עו"ד ר. בודסקי: חידוש הרשיון הוא על ידי העיריה. אינני מצוי בנושא בתי המשפט העירוניים, יש לנו קשר רופץ בענין זה.

היו"ר מ. גולדשמידט: אני חושב שצריך להתייחס לשלושת הסוגים בנפרד. נתחיל מבתי המשפט העירוניים, שהיוו 30 אלף מקרים.

ח"כ י. ארידור: אם מורידים את ענין הרכב שהולך ומוצא פתרון הבעיה כבר לא כל כך כבדה.

עו"ד ר. בודסקי: זה ימצא פתרונות מבחינה זו שבסוף ישלם את הקנס לאחר שנתיים, אבל לא מבחינה חנוכית. הבעיה היא היחס לפסק הדין של בית המשפט.

ח"כ י. ארידור: נשאיר את תוספת הקנסות. את הקנס שהוטל על האדם על ידי בית הדין לתעבורה - הוא ישלם, גם אם ישלם זאת לאחר שנתיים, הוא לא ירוויח זה. אך הבעיה תיפתר מבחנת ההוצאה לפועל.

בתי המשפט השלום והמחוזי - זו לא הבעיה המרכזית, אתם יכולים להתגבר על הבעיה, אם כל המשאבים שלכם יהיו נתונים לבעיה של בית משפט השלום והמחוזי.

אם היינו יודע מהו האחוז של בתי המשפט העירוניים של קנסות לגבי עסקים שיש להם רשיון, בהבדל מקנסות על אלה שאין להם רשיון - היינו אולי יכולים לתקן זאת, אם זה דרוש, בתקנות שחידוש הרשיון לא ייעשה במידה שתלוי על בעל הרשיון קנס.

ח"כ ר. ארזי: מה שמוצע בחוק, האם לפי הנסיון שלכם התוספת על הקנס הוא יהיה דבר מרתיע?

מר רוזנבוים: חשלים בעד אגרות רדיו וטלביזיה יכולה לשמש כאן כאינדקציה.

ח"כ ש. פרידמן: מה סדרי הגודל של הסכומים עליהם מדובר, המוטלים על ידי בתי המשפט השלום והמחוזי?

עו"ד ר. בודסקי: קשה לי לענות על כך.

היו"ר מ. גולדשמידט: אמרתי לגבי הדו"חות המודבקים, שעד עכשיו לא ידעו מי בעצם נושא באחריות, כי הנהג איננו. ואילו עכשיו עומדים לפתור את זאת. מבחינה טכנית איך פותרים את זאת? או שמא הולכים בכוון זה שמעבירים את רשיון הרכב שאותו תפשתם, שבעל הרכב הוא האחראי. ואשר לרכב - לא צריך לחכות שנתיים אלא שנה אחת, כי בדיקת רכב נעשית כל השנה, כל רשיון הרכב הוא אחת לשנתיים. אם יהיה עיכוב רשיון הרכב - התקופה לא תעלה על שנה, ובמצוץ התקופה תהיה קצרה יותר. בעל הרכב הוא ישא באחריות.

ח"כ ר. ארזי: מה הקנסות הניתנות על עבירות כלכליות?

מר רוזנבוים: הביצוע של הקנסות הוא בכל המקומות, פרט לתל-אביב, ב-100%. בתל-אביב קיים פיגור רציני, שחייבים לעזור לנו על ידי הליכים אדמניסטרטיביים, כי זה יקל עלינו. בתל-אביב הפיגור נגרם בגלל הכמות וכוח האדם המצוי בתל-אביב. ואם מזרימים כוח עבודה נוסף לתל-אביב - זה לא למטרה זו של ביצוע ההוצאה לפועל. לכך קודם כל יש לעשות ניתוח - וזה צריך להיות בעזרת עיריית תל-אביב - איך מחלקת הכמות של הקנסות של בתי המשפט העירוניים בתל-אביב, זה יעזור לנו לזירוז הביצוע.

מבחינת הסך הכל - מתוך דו"ח מבקר המדינה, מתוך 900 קנסות בערך - 400 של בית המשפט לתעבורה; 300 - חוקי עזר, ששוב חלק מהם זה מדחנים ורק 130 מסיבה אחרת.

ח"כ י. ארידור: גם על אי-תשלום קנס בעד עבירה על מדחנים אפשר היה לעצור את רשיון הרכב.

היו"ר מ. גולדשמידט: אם מעכבים רשיון הרכב במקום רשיון הנהיגה - מיד הזמן מתקצר לשנה אחת במקום שנתיים.

עו"ד ר. בודסקי: לשאלתו של ח"כ ארידור בקשר לרשיון עסק - זה רשיון מצויין, השאלה היא יישומו. אינני יודע אם חידוש רשיונות נעשה על ידי מחשב, אחרת זה לא יהיה קל. אצלנו זה מתאפשר כי המשטרה פועלת עם מחשב.

מר ברייטנפלד: לגבי מספר גדול של עסקים - הם לא יהיו זקוקים לחידוש הרשיון, יהיה רשיון חד-פעמי, רק אם תתעורר בעיה.

ח"כ י. ארידור: נקרא לזה התעוררות בעית.

מר ברייטנפלד: הנושא הזה איננו בטיפולנו. הבעיות של בתי-המשפט העירוניים הן במסגרת העיריות.

לשאלתו של ח"כ ארזי, אם זה ירחיע - פסיכולוגית זה מרתיע. אם ניתן לחוק שניים - לפחות זה יוכל לכסות את עלות ההוצאות שכרוכה עם עיכוב רשיון, העולה לבית משפט 180 לירות לשנה.

לעבירות כלכליות אין לי נתונים, יש לי דו"ח של המשטרה. בשנת 1970 נרשמו 261 עבירות כלכליות.

לשאלתו של ח"כ פרידמן על סדרי הגודל של הקנסות בבתי המשפט לתעבורה - אלה סכומים די קטנים.

לגבי גודל הקנסות המוטלים על ידי בתי המשפט - השלום והמחוזי. בבית משפט השלום הקנס הוא מוגבל עד 3000 לירות, חוץ מכמה מקרים, כמו סמים משכרים. וזה לא קורה שלא משלם, אלא אם פצלו לו את הקנס או נתנו לו אורכה. על בתי המשפט המחוזיים אין לי ידיעה, יש להניח כי לרוב אלה הם משפטים בנוכחות הנתבע, ואז משלמים את הקנס, ואפשר לממש אותו.

באשר לדו"חות הדבקה - עד היום לא נרשם מספר רשיון הנהיגה בתוך הדו"ח וגם לא בכתב האישום. מעכשיו יהיה מספר הרשיון, זה ייקבע על ידי מחשב לפי מספר הרכב.

לגבי רכב של חברות - לקראת שנת הכספים הבאה עושים עיבוד מסויים ונוכל לעכב חידוש רשיונות הרכב של חברות. נעכב את הרשיונות של נהגי החברות.

יש בעיות במקרה שרכב עובר מיד ליד.

היו"ר מ. גולדשמידט: מה החוק הזה רוצה להשיג - בודאי ידוע לכם, אתם יזמתם את זאת. החרתעה יכולה לפעול, במידה שבדו"ח, בכתב האישום יודיעו לאיש, שאם לא ישלם את הקנס - יתווסף לו כל 3 חדשים או 6 חדשים אחוז מסויים, עד גבול ידוע. יכול להיות שהוא מזניח את כל זה ואפילו לא קורא מה שכתוב שם. אבל כאשר מעכבים לו את הרשיון - הוא מופתע לראות כי במקום 30 לירות - עליו לשלם 50 לירות, וזה יכול לחנך אותו לקראת העתיד.

מ-1973 אתם אומרים, שגם מבלי שחוק זה יתקבל, על ידי זה שאתם משכללים את השיטה לגבי עבירות התנועה - שהם הרוב הגדול - שזה בכלל ירד. גם מספר פקודות המאסר?

עו"ד ר. בודסקי: לא תהיינה כמעט פקודות מאסר, פרט למקרים שאין לו רשיון רכב - להולכי רגל ורוכבי אופנים.

היו"ר מ. גולדשמידט: באותו כיוון שאל ח"כ ארידור - למי דרוש חוק זה, אם קרוב ל-100,000 צווי מאסר, שהיינו מודאגים שאינם מקיימים את צו בית המשפט - לא יהיו בעתיד גם ללא חוק זה, ונעמוד בפני 30,000 קנסות עירוניים ו-10,000 של בתי המשפט השלום והמחוזי. הועלו מחשבות איך להתגבר בדרכים אחרות, חוץ מהרתעה, גם על הבעיה של בתי הדין העירוניים. אבל כאן לא הגענו לתוצאות.

ח"כ י. ארידור: לדו"חות החנייה ליד המדחנים אפשר לתת אותם הטיפול כמו בעבירות אחרות, העיריה תעביר את מספר הרכב למחשב שלכם ואתם תוציאו הוראת עיכוב הרשיון, דינו יהיה כדין כל עבירת תעבורה אחרת. אז תיפתר הבעיה לגבי דו"ח חנייה של תל-אביב. לגבי יתר העבירות - חלק הוא רישוי עסקים - בין שנחקן את החוק או לא, אפשר לעשות סידור עם מחלקת העסקים של העיריה, שתקבל הודעה מוצמדת לתיק שפלונני לא שילם דו"ח והרשיון שלו לא יתחדש. ואם צריך - אפשר לתת לזה אסמכתא בחוק.

מה שישאר - זה אותם המקרים שנקנסו בבית משפט עירוני, על זה שאין לו רשיון עסקים. זה לא ענין של תשלום קנס. הוא מקבל תוך תקופה מסויימת צו סגירה. שם הבעיה לא חמורה מבחינת הקנס, שם יש בעיות יותר רציניות.

לאחר זאת נשארים המקרים שנקנסו על ידי בית משפט השלום והמחוזי - אם כוח האדם העומד לרשותם יהיה כולו מוקדש לנושא זה - תוכלו להתגבר על כך. חוץ מזה תהיה תוספת קנס.

עו"ד ר. בודסקי: חלק מפקודות המאסר מוחזר לבתי המשפט עכב זה שהנאשם שינה את כתובתו, שהנאשם לא אותר. פה גם אם המשטרה תקצה כוח אדם, אינני מאמין שזה יפתר בדרך זו. כאשר הקנס יגדל - זה ישמש כשוט לגבי אנשים.

ח"כ ש. פרידמן: מתקבלת תמונה שהכנסת עומדת לחוקק חוק בשל בעיה ספציפית של תל-אביב, וזה קצת מדאיג אותו.

היו"ר מ. גולדשמידט: זה מיליון תושבים של המדינה, זה תל-אביב רבתי.

מר רוזנבוים: זה גוש דן כולו. במקומות הקטנים הביצוע הוא יעיל יותר, כי מספר המקרים הוא לא גדול, והיות ושם הבעיות המשטריות לא בוערות כל כך, והאדם מוכר יותר באיזור ואפשר לשים ביתר קלות את היד עליו והוא משלם. לזאת אנחנו שואפים, שישלם ולא יבוא למאסר.

היו"ר מ. גולדשמידט: משלוש הקבוצות הגדולות - הגדולה ביותר כמעט לא מצריכה חקיקה, עומדים לפתור אותה בדרך אחרת. הענין העירוני-עוד איננו יודעים, ישנה הצעה אשר בודאי אתם תביאו אותה לדיון פנימי, באיזו מידה ענין המדחנים ניתן לשלב ולתת לו אותו הטיפול שאתם נותנים לעבירות אחרות. ויש ענין העסקים, שאמנם שמענו שלא יהיה צורך בחידוש הרשיון - וזה עשוי להכביד קצת. לגבי 10 אלפים המקרים שהיו בשנת 1971 בבית משפט השלום והמחוזי, שאנשים נשפטו לא בפניהם,

עו"ד ר. בודסקי: נשפטו בפניהם, אלא בקשו לפצל את הקנס, ותשלום ראשון שילמו והיתר לא שילמו, ואז נחוצה פקודת מאסר.

מר ברייטנפלד: אנחנו תולים תקווה בהעלאת הקנה או דמי הפיגור ורואים זאת כתוספת דירבון, שלא צריך יהיה לרוץ אחרי בני אדם.

עו"ד ר. בודסקי: בקשר להעלאת הקנס תוך תקופות זמן מסויימות, יהיה קושי מבחינת המעקב אחרי הנושא אם התקופות תהיינה קצרות. מבחינתנו עדיף להטיל תוספת קנס - לאחר 30 היום הראשונים - אחרי חצי שנה או שנה.

ח"כ ר. ארזי: איך יהיה הביצוע, נניח שנחליט שתוך 30 יום עליו לשלם את הקנה, אחר כך זה יהיה אוטומטי או תשלחו הודעה?

עו"ד ר. בודסקי: ברגע שניתן גדר הזין שולחים הודעה שהוא קנס ב-30 לירות או 7 ימי מאסר. אם לא ישלם את הקנס - תהיה תוספת של X אחוזים לתקופה זו, והתוספת עולה כל חצי שנה.

מר בריטנפלד: זה רצוי גם למשטרה, עד כמה שאפשר להקל על האדמניסטרציה.

היו"ר מ. גולדשמידט: צריכה להיות גם פעולת הסברה, אם אנחנו רוצים לחנך את הצבור, וזו הזדמנות שכל בעל רכב או כל בעל רשיון נהיגה נותן לנו, בזמן שהוא צריך לחדש את רשיון הרכב אפשר להודיע לו על הסכנה, אם פעם יכשל בעבירה ולא ישלם את הקנס - הוא צפוי לאי-חידוש הרשיון. הרשיון הוא מעין משכון בידי השלטונות.

עו"ד ר. בודסקי: ברגע שהחוק יתקבל - נפרסם זאת כאינפורמציה לצבור.

היו"ר מ. גולדשמידט: משרד המשפטים לא בא בדברים עם כל אורח, אין לו אפשרות להדויע על כך אלא בעתונות. אבל לכם יש אפשרות, על ידי זה שאתם כותבים הביתה לכל אורח פעמים בשנתיים או בשנה - באותה הזדמנות להעמיד אותו על דבר זה. או זה לא אסטטי להזהיר אדם, תדע לך אם תעבור עבירה - יקרה לך כך וכך.

עו"ד ר. בודסקי: כל מי שיש עליו קנס - ידע שכדאי לו לשלם.

הגב"ק רפ: כשמגיע מועד חידוש הרשיון מודיעים לו שהרשיון עוכב בגלל הקנס.

מר בריטנפלד: במקום הודעה לתשלום על 100 לירות - יקבל על 160 לירות, ואז ישאל מיד למה הסכום גבוה יותר.

היו"ר מ. גולדשמידט: יש לחשוב על הצד המינהלי, אבל הוא לא נוגע לו.

אם אין יותר שאלות לאורחים שלנו - אנחנו מודים להם. בשלב זה קבלנו את העזרה שבקשנו. ואם יתעוררו עוד שאלות בשלב יותר מאוחר, נברר אתכם.

אנחנו חוזרים לחוברת הכחולה. סעיף 32א(א) - נתקבל עקרון התוספת. שיעור התוספת יהיה פרוגרסיבי. על הזמן לא החלטנו עדיין. החלטנו לא להבחין בין עבירות כלכליות ללא כלכליות. דירוג שיעורי התוספת השנויים לסכומי קנס שונים - השארנו פתוח עד האינפורמציה שקבלנו היום, שהיתה לא כל מפורטת ומדוייקת.

סעיף 32א(ב) - קבלנו ללא שינוי.

בסעיף 32ג, סעיף קטן א', אחרי המלים "בית המשפט" - הוספנו גם "הרשם"; ובמקום המלים "נסיבות שמנעו את תשלום הקנס" - אמרנו - היו סיבות סבירות לאי-תשלום הקנס.

בסעיף 32ג, סעיף קטן ב' - משרד המשפטים יציע

דרך הגשת הערעור.

ח"כ ארידור: לסעיף 32ג(א) - יכול לבקש פטור רק אדם שנתחייב בקנס, על פי בקשתו - הדגש הוא שאת הבקשה יכול להגיש מי שנתחייב. יוצא מכך, נניח אם אדם נפטר ובעל העזבון לא ידע שהוא חייב קנס זה, ואחרי כמה שנים הגיעו לעזבון - זה לא יהיה צודק שבעל העזבון אפילו לא יוכל להגיש בקשה לפטור מקנס זה. צריך לתקן את הנוסח בצורה כזו שיחול על מי שצריך לשלם את הקנס, ואולי לכתוב - אדם או בא-כוחו. צריך לתקן את הנוסח, אינני חושב שיש חילוקי דעות על העניין עצמו.

לסעיף קטן ג', למרות שמשרד המשפטים איננו מעוניין בדבר הזה, הייתי מציע שהעתק הבקשה יימסר לבא-כח המדינה. יכול להיות שלמשרד המשפטים תהיה מדיניות לא להגיב בכלל - זה ענינו. אבל שמשרד המשפטים אפילו לא ידע על הבקשה, ובאותם המקרים שירצה להגיב - לא יכול להגיב - זה קצת מרחיק לכת. צריכה להיות חובת הודעה לב"כ המדינה, ויהיו תקנות שיגידו תוך כמה זמן מתחיל בית

היו"ר מ. גולדשמידט: לסעיף קטן א" של 32ג - השאלה אם באמת הסעיף הזה, במקרה שתואר לפנינו, ימנע מבית המשפט לתת פטור.

הגב' קרפ: אני לא רואה את הקושי שח"כ ארידור רואה במלים האלו. חוב של אדם הוא חוב העזבון, העזבון חייב בחוב. ומגיש את הבקשה לפטור מי שחייב לשלם את הקנס. אינני רואה קושי בשאלה.

ח"כ י. ארידור: אתן דוגמה: נניח שאדם היה קייב קנס מספר שנים ונתחייב בתוספת מסויימת. האיש נפטר, ובעל העזבון רוצה להיות פטור מהתוספת. יכול להיות שהיתה סיבה סבירה לאי-תשלום הקנס. בא בעל העזבון, אומרים לו: התחייבת בתוספת הזאת, זה היום חוב שמוטל על העזבון, אבל לא אתה התחייבת בו.

היו"ר מ. גולדשמידט: הייתי רוצה לחלוק על ניתוח זה. אחד מן השנים, אם עברין לא שילם במשך שנתיים ואחר כך הלך לעולמו, ויטען העזבון שלא רוצה לשלם, יאמרו לו, בצדק, המנוח התחייב, שנתיים לא שילם - ישלם העזבון.

מקרה שני, עבר עבירה שחייבת קנס. תוך 30 יום הראשונים שלא היה חייב בתוספת האיש הלך לעולמו, העזבון לא ידע על הענין הזה - יכול העזבון להגיש בקשה, ואז אם בית המשפט ישוכנע שאמנם לעזבון לא היו ידיעות כדי שיעמוד על חובתו לשלם את זאת - הרי בית המשפט יכול לפטור אותו.

איך שלא יהיה, בכל אחד משני המקרים, או שחייב בקנס ואין יסוד לבקש פטור; או העזבון יתחייב, והוא יכול לבקש פטור ויקבל אותו אם הסיבות מצדיקות זאת.

ח"כ ש. פרידמן: בסעיף קטן א' "אם שוכנע שהיו נסיבות שמנעו תשלום הקנס", והטענה כאשר תופיע תהיה - אנחנו לא ידענו על הענין, איך יכולתם לחייב אותנו - נדמה לי שחייבת להתקבל על דעת בית המשפט שהיא מצדיקה וויתור.

ח"כ י. ארידור: השאלה אם יש לו רשות לעמוד בפני בית המשפט ולבקש ביטול התוספת שנתחייב בה המנוח?

ח"כ ש. פרידמן: נדמה לי שנוסח זה מכסה את כל המקרים האלה.

ח"כ מ. ביבי: נכתוב - על פי בקשה. בקשה תבוא מהמעוניין, אז אנו פותרים את הבעיה.

הגב' קרפ: ח"כ ארידור מקשה על המלים - "לאחר שנתחייב בה".

ח"כ ארידור: המלים "לאחר שנתחייב בה" הן בכלל מיותרות. לפני שהתוספת מגיע - אין ממה לבקש פטור, לפני שיש חוב של תוספת בכלל אין במה לפנות לבית משפט. מתי יכול לפנות ולבקש פטור - לאחר שמגיע התוספת. ולכן פשוט צריך למחוק את המלים האלו. הבקשה יכולה לבוא לאחר החיוב.

ח"כ ש. פרידמן: תהיה בזה מגרעת. אומרים לו: ראית מצבך, מדוע לא באת לבקש? בא החוק ואומר לו, גם אם עבר הזמן שנתחייבת, עדיין יש לו זכות לבקש פטור. זה הגון יותר.

ח"כ ר. ארזי: אני מציע שנשאיר זאת כמו שהוא. יכול להיות שיתעוררו עוד בעיות. אתה מציע למחוק את המלים "אף לאחר שנתחייב בה" - מלים אלו נחוצות. מיד עם גזר הדין נשלחת לאדם הודעה, אם לא תשלם את הקנס תוך חצי שנה - תשלם תוספת של 10%, אם לא שילמת תוך שנה - תשלם תוספת של 20%. הייתי מציע להשאיר זאת.

היו"ר מ. גולדשמידט: לכאורה גם אני מתדשם כאילו המלים "אף לאחר שנתחייב בה" - אינן מוסיפות. הייתי מבקש שהגב' קרפ תתיעץ, אם אפשר לוותר על כך בלי לגרוע מתוקף הסעיף.

בנוגע לשיעור התוספת הפרוגרסיבית לפי הזמן - אמרנו כי הפרטים ייקבעו לאחר קבלת האינפורמציה. דובר על תוספת בת 10% - משרד המשפטים המליץ על 6 חדשים - לאחר 30 יום, אם אחר כך לא שילם 6 חדשים נוספים - תהיה תוספת קנת של 10%, כן כל 6 חדשים שבאים אחרי זה.

השאלה אם לקבוע תקרה או לא לקבוע תקרה. במשך 5 שנים מכפילים את הקנס. לכאורה מגיעים לאבסורד אם קובעים תקרה, כי אומרים שכדא לחכות עד אז.

ח"כ י. ארידור: אני לא אעמוד על קביעת תקרה.

היו"ר מ. גולדשמידט: שיעור התוספת יהיה 10% מהקנס או מחלקו, ולא יפחת מ-10 לירות. תוספת של 10% כל 6 חדשים.

היתה הצעה שאנחנו צריכים לקבל או לדחות אותה, שהציע ח"כ פרידמן שיהיה דירוג התוספת לפי סכומי הקנס.

ח"כ ש. פרידמן: אני לא מציע זאת.

ח"כ ר. ארזי: פעם הצעתי שתהיה פרוגרסיביות בתוספת לפי גובה הקנס - אני מסתלק מזה.

ח"כ י. ארידור: יש עוד ענין ההודעה למדינה, שבית המשפט יחליט רק אחרי שנמסרה הודעה למדינה.

הגב' קרפ: זה לא קובע פרוצדורה מוחלטת שהדיון יישמע במעמד המבקש, ההנחה היא שתינתן ליועץ המשפטי, אם ירצה, להצטרף לדיון. לא הייתי קובעת פרוצדורה, שזה ענין מינהלי בחוק, לכל היותר זה ענין לתקנות. הסעיף בעיקרו לא קובע פרוצדורה לצד אחד.

ח"כ י. ארידור: אינני מבין מה הסיבה להתנגד לכך שיהיה כתוב שהעתק בקשת הפטור תועבר למדינה. אם הגב' קרפ מוכנה לכך שבית המשפט במקרים מסויימים יחליט לאחר שיזמין את היועץ המשפטי - לא צריך החלטה זט. בית המשפט לא בודק את העניינים מבחינת היועץ המשפטי, זה לא מתפקידו של בית המשפט. אם משאירים זאת כפי שזה - אנחנו נוטלים מתפקידו של היועץ המשפטי ומטילים על השופט להחליט אם להזמין באכוח היועץ המשפטי או לא. הוא צריך להבדיל בין שני סוגי בקות - בקשה שמיד מחליט לצד החיוב בלי שישמע אף אחד או בקשה שהוא אומר שהיא לא נראית לו ומעביר את זאת לחוות דעת או מחליט לדחות בלי חוות דעת. אילו היה נימוק להתנגד לזאת - הייתי מבין. הנימוק היחיד להתנגד לכך - היות וכתוב כך בהצעת החוק הכחולה. מה הקושי להוסיף משפט אחד?

ח"כ ר. ארזי: אין קושי לכתוב, אבל אנחנו רוצים לפשט את העניינים ולא להטיל קושיים נוספים.

היו"ר מ. גולדשמידט: אני רוצה לשאול את הגב' קרפ, הרי זה לא המקרה היחיד שבית המשפט מוסמן לוותר על הופעתו.

הגב' קרפ: אפשרות להתערב קיימת תמיד. זה לא עול גדול על השופט אם לדון בנוכחות צד אחד או שני הצדדים, וזה במילא קיים. אם למסור הודעה ליועץ המשפטי או לא - זה לא ענין לחוק, לכל היותר זה ענין לתקנות. אפשרות של דיון במעמד שני הצדדים קיימת. מה שניתן כאן לשופט - זו האפשרות לדון במעמד צד אחד. הפרוצדורה המינהלית אם להעביר לו העתק או לא - זה לא ענין לחוק.

היו"ר מ. גולדשמידט: אני מבין את הצעתו של ח"כ ארידור, שמא המדיניות של בתי המשפט בענין מתן פטורים לא תהיה לפי רוחו של היועץ המשפטי, שהוא ירה שפוטרים ברוב הבקות, ואם כן - זה לא משיג את המטרה. יעקוב היועץ המשפטי במשך שנה שנתיים אחרי הדברים ואם יראה שניתנו פטורים במקרים שלדעתו לא צריך היה לעשות זאת - ייזום חקיקה אחרת או ייזום התערבות.

ח"כ ארידור: אם מתוך 100 בקשות לפטור יראה כי 99 הן בסדר, השופט כבר יתייחס לזה כדבר שבשיגרה, ותהיה בקשה אחת שתנצל עובדה זו שאין חובה להעביר את העתק גם ליועץ המשפטי.

היו"ר מ. גולדשמידט: אחרת יצטרכו להוסיף 20 פקידים חדשים ליועץ המשפטי שישקלו בענין.

ח"כ י. ארידור: מישהו חייב לבדוק, או השופט או פקיד. גם הגב' קרפ אומרת כי במקרים מסויימת היועץ המשפטי יוכל להתערב, ז"א שממילא דרוש יהיה איזה מנגנון לבדיקה.

ח"כ מ. ביבי: היועץ המשפטי הוא צד מעוניין, כך שבית המשפט במילא צריך לעבור על הבקשה למצוא צדקתו של המבקש.

הגב' קרפ: בין שיחליטו על חובה למסור הודעה ליועץ המשפטי ובין שלא - זה לא עניין לחוק אלא לחקנות. ייתכן שיוגד שצריך להגיש בקשה ב-3 העתקים ושלוה העתק ליועץ המשפטי של הממשלה.

היו"ר מ. גולדשמידט: הגב' קרפ תעביר למשרד המשפטים את הרעיון שהחעורר והוצע על ידי ח"כ ארידור כדי שיבדקו אם לכלול זאת בחקנות או לא.

הגב' קרפ: סעיף קטן ב' הוא חידוש שמוצע לגבי המוסד של צווי מאסר שכאן דנו בו. כנראה שהזדקקות פה תפחת ממה ששמענו מהנהלת בתי המשפט. מה שסעיף זה בא להבטיח - שאותו האדם שיש עליו צו מאסר - ידע על פסק הדין. היום לא קבוע חובה של הודעה על פסק הדין. או המשפט מתקיים בנוכחות הנאשם ומקריאים בפניו את פסק הדין, פרט למקרה זיכוי שהחוק מאפשר לשלוח הודעה בדואר; ואם המשפט אינו במעמד הנאשם - נקבע תאריך סיוע מועד להגשת הערעור, מהתאריך ממנו נשלח הודעה. אמנם אין חובה פוסיטיבית לשלוח לו הדוע על גזר הדין, אבל כיון שמדובר על צו מאסר הדעתמחייבת שאף להוציא צו מאסר לפני שאדם ידע וניתנה לו הדמנות לבצע זאת. צריך לוודא אם נשלחה הודעה ואחר כך להגיש בקשה לצו מאסר.

סעיף קטן ג' בא לחשב חישובים של יחס בין תשלום קנס ונשיאת מאסר בשל אי-חשלום. הסעיף מוסיף שאם נגבה סכום על חשבון קנס שיש עליו תוספת - ייזקף תחילה על חשבון התוספת. אם על אדם לשלם 500 לירות קנס או חודשיים מאסר תמורתו, והוא ישב חודש - יצטרך לשלם תוספת על חצי הקנס, התוספת לא תחושב על חצי הקנס בגינה ישב במאסר.

ח"כ מ. בן-פורת: אנחנו נתקלים מפעם בפעם, בעיקר לגבי תשלום מזונות שעל הבעל לשלם לאשתו, שהוא בכוונה מחליף כתובת וקשה להוכיח שאמנם קיבל את ההודעה.

ח"כ מ. ביבי: מה שמדאיג אותי במשלוח ההודעת, שאדם בתום לב לא קיבל את ההודעה, כי יש זדידת אוכלוסיה במדינת ישראל. וכל הפרוצדורה הזאת לקייב אותו בקנס ואחר כך עליו להגיש בקשה לפטור - זו הכבדה. אפילו היינו אומרים שיש לשלוח דואר רשום - יש כאלה שאינם מסכימים לחתום על קבלת דואר. לדעתי אי-קבלת מכתב במקרה זה צריך להיחשב כאילו נמסר. אני דואג יותר למקרה שהאיש בתום לב לא מקבל את ההודעה ואינו רוצה להטיל עליו הכבדות.

ח"כ ש. פרידמן: בסעיף 2(ב) נאמר "נשלחה לנאשם בדואר או בדרך אחרת", מה כלול במלים דרך אחרת?
י"ר י. ארידור: תיקנו את הנוסח של סעיף 32א(ג) - זה צריך להיות בדיוק כמו שם.

היו"ר מ. גולדשמידט: אמרנו שם שאנחנו רוצים לבדוק איך זה מנוסח בחוקים אחדים, שיהיה דבר אחיד. צריך יהיה להתאים זאת גם פה.

הגב' קרפ: לגבי הכתובת - בפרשנות יש סעיף שקובע שבכל מקום שנאמר - נשלח או נמסר - הכוונה שנשלח בדואר ומבויל כראוי וממוען כראוי, לפי הכתובת שיש בידי השלטונות. מתעוררת השאלה לגבי אדם אשר בתום לב לא קבל את המכתב - והיתה כאן הצעה לשלוח בדואר רשום - בדקנו את השאלה עם הנהלת בתי המשפט - מבחינה תקציבית ומינהלית לא יוכלו לעמוד בזה, והם יוצאים מהנחה שאנשים צריכים להתעניין מה היה פסק הדין. מה נאמר בחוקים אחרים? מצאתי בחוק השכירות - לא מצאתי בחוק הכללי, שם מדובר על מינהגים מקובלים. הייתי מציעה לכתוב: בדואר או בדרך אחרת שבה ניתן להמציא מסמכים כדין.

היו"ר מ. גולדשמידט: האם לא צריך לומר - נשלח לנאשם בדואר 30 יום לפני הוצאת הצו - כוונת הסעיף הזה היא שמעמידים אותו על כך, בהנחה שרוב האזרחים מעדיפים לשלם קנה מאסר לשבת במאסר. אם לא אמרנו כמה זמן לפני הוצאת הצו צריך להודיע לו - משתמע מכך שאפשר אפילו יום קודם.

הגב' קרפ: אם נרצה להפעיל ענין תוספת הקנס, במילא נשלח הודעות לכל האנשים, כי המועד הקבוע של פסק דין על קנס בהעדר הנאשם

היו"ר מ. גולדשמידט: לגבי סעיף 2(ג) נחת דוגמה: נגיד שהקנס היה 500 לירות או חודשיים מאסר והוא ישב חודש ממאסר - מנכים לו לפי החלק מן הזמן, ואחר כך התוספת היא בהתאם לזה.

גב' קרפ: זה קיים גם היום.

היו"ר מ. גולדשמידט: אם אין הערות בענין זה - אנחנו מקבלים התיקון לסעיף 2 בחוק על שני הסעיפים הקטנים החדשים שבו.

סעיף 3 אומר: "תחילתו של חוק זה היא ששה חדשים מיום פרסומו ברשומות, והוא יחול רק על קנסות שהוטלו לאחר תחילתו".

ח"כ י. ארידור: אני נגד זה שנקשור תחלתו של חוק זה מיום פרסומו ברשומות. צריך לקבוע תאריך - הייתי מציע החל מ-1.1.73.

ח"כ ר. ארזי: אני מציע את א' תמוז תשל"ג, שהוא 1.7.73. צריך לתת פרק זמן שאדם ידע שתחול עליו תוספת.

הגב' קרפ: הזמן של 6 חדשים זה לפי בקשת הנהלת בתי-המשפט, כדי להכניס את ההסדר באופן טכני, לדפוסים. הוא לא ניתן כדי לאפשר לאנשים להסדיר קנסות. האנשים אינם חייבים בתוספת לפני שמקבלים הודעה עם פירוט, כך שמבחינתן לא מעניין מתי נכנס החוק לחוקף. אולי אברר עם הנהלת בתי המשפט מה התאריך המוקדם ביותר שיכולים לעמוד בו.

ח"כ א. אנקוריין: ענין הדפוסים הוא דבר טכני לא פשוט כל כך. היות וחוק זה מכניס דבר חדש די חמור - הוא לא יכול להיעשות בין לילה. דבר שני, איש מאתנו לא מתכוון לתפוש נאשמים לחבוע מהם תוספת קנס - זה ענין חנוכי, צריך להשאיר זמן. אני מעריך שצריכה להיות פרסומה, ולכן אני חושב שלא צריך לנגוע בענין של 6 חדשים. אני מוכן להצטרך לתאריך שהציע ח"כ ארזי.

ח"כ ר. ארזי: המשטרה אמר כי יהיה טופס בו יודיעו לנאשם כי לפי חוק זה וזה, מתאריך מסויים מתטרך לשלם קנס בגובה כזה. המשטרה תצטרך להיערך לקראת זה.

ח"כ ש. פרידמן: הייתי מציע שגב' קרפ תברר מה התקופה הסבירה ביותר שאפשר לבצע את זאת, ואחר כך נקבע את התקופה.

היו"ר מ. גולדשמידט: אני מבין שהצעת החוק היא חוות דעת משרד המשפטים - שהם 6 חדשים.

אני מעריך שהמשטרה לא עושה סדרים עד שהחוק יתקבל. על כל פנים 6 חדשים מקבלת החוק עד שיוכלו להפעילו בצורה מעשית זה נראה סביר.

ח"כ מ. ביבי: אולי נתפשר על המועד מ-1.4.73.

היו"ר מ. גולדשמידט: מי בעד התאריך של 1.4.73 תחולת החוק? - רוב.

אפשר היום לומר למשטרה שזה עבר את הועדה והיא יכולה להתחיל להתכונן לענין זה.
